

בדורנו השפל - ניתן לזכות בקלות לסייעתא דשמיא גדולה יותר!

הנהגת שמים היא שיש קצבה כמה סייעתא דשמיא יקבל האדם בתמורה לכל עמל - וכאשר הדור צריך לכך - נבחר מי שמתאמץ יותר משאר אנשי הדור, שה' ישפיע עליו כוחות מיוחדים.

כך הוא זוכה להגיע לדרגה רוחנית גבוהה, שאלמלי צורך הדור לעולם לא היה משיג אותו.

ממילא אם בזמן רגיל היה צריך הרבה עמל כדי לזכות לדרגות מיוחדות - כיום שהדור שפל, בהרבה פחות עמל ניתן להגיע לדרגות של גדלות עצומה - ועל כל טיפת מאמץ מקבלים הרבה יותר סייעתא דשמיא!

במתניתא תנא 'לא מאסתים' בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה, 'ולא געלתים' בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיה כה"ג, 'לכלותם' בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר, 'להפר בריתי' אתם בימי פרסיים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות, וכו'. [יא].

יש להבין הרי לכל בן אנוש יש בחירה אם להיות צדיק או רשע - ואיך ניתן לומר שה' העמיד צדיקים בדורות מסויימים?

הסביר מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל שלכל דרגה ברוחניות צריך סייעתא דשמיא, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו.

זמירות השבת הצילו את כלל ישראל מגזירת המן!

עבודה שבלב.

הניגון והנעימה נועדו לעורר את הרגש ולחזק עבודת הלב - ולכן חשוב מאוד לחשוב ולהתבונן במה שאומרים - כי עבודה שבלב צריכה להיות עם הלב!

מסופר על מרן הגר"י קניבסקי זצוק"ל [בעל הקהילות יעקב] ששאלו אותו איך מותר לומר פסוקים? הרי בגמרא בסנהדרין [קא]. מבואר שיש תביעה על 'עשאוני בניך ככלי זמר'!

והגר"י הגיב בקפידה, ואמר: 'וכי גם זה אתם רוצים לבטל, את מעט ההתעוררות שיש, גם זה שלא יהיה...?!'! כי הזמירות מביאות לידי התעוררות, המשפיעה גם על הפנימיות.

מסופר גם על מרן החזון איש זצוק"ל שישב פעם בשמחה ושרו 'יבנה המקדש' בניגון וברגש זמן רב, ואחד המשתתפים חשב אולי זה מפריע למרן, ושאל: 'אולי כדאי שיפסיקו לשיר?'

ענה לו מרן: 'הרי הם בונים את בית המקדש!'

כידוע לא הייתה דרכו לומר בדיחות - אלא כך האמת, שאם שרים 'יבנה המקדש' עם רגש - מבקשים ומתפללים על בית המקדש, והתפילה יכולה לעזור.

אמר רבא יום השביעי שבת היה שישראל אוכלין ושותין מתחילין בד"ת ובדברי תשבחות אבל עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות. [יב:]

מבואר בגמרא שתחילת ההצלה של כלל ישראל היתה מכך שבסעודת השבת הם עסקו בד"ת ובדברי תשבחות [עי' בן יהודע]. וצריך להבין איזה מצווה מקיימים כשמזמרים את זמירות השבת?

מרן הגר"י אדלשטיין שליט"א מספר ששאל יהודי חסידי, מהי המצווה לשיר זמירות שבת? והלה הגיב בכעס - למה לחקור חקירות? הרי פשוט שזה מצווה!

אך הגאון רבי דוד צבי הילמן זצוק"ל ביאר שדרך כלל זה כלול במצוות זכירת השבת בדברים, אמנם חז"ל קבעו שיעור מינימלי שמזכירים על היין - אבל כל המוסיף לדבר על מעלת וקדושת השבת, בניגון ובנעימה, הרי מתווסף לו מצוות.

ובזמירות שלא מזכירים בהם כלל ענין שבת - כגון 'קה ריבון עלם' - יש ענין אחר, שמקיימים בהם מצות 'עבודה שבלב'. שהרי חז"ל אמרו בתענית [ב]. שעבודה שבלב זו תפילה, שכוללת שלושה חלקים: שבח, בקשה, והודאה, ובזמירות יש את החלקים האלו - אם שרים את המילים בהרגשת הלב, מקיימים בזה מצות

איך הסנהדרין למדו שבעים לשון?

אלא גם הבדלים רבים ומהותיים באופיים ותכונותיהם של כל אחד מהם - שהבדלי השפה הם רק תוצאה וביטוי שלה!

הבדלי הלשון נוצרו מחסרונות שנתהוו אצל כל אומה - ולעתיד לבוא - ה' יהפוך את כל העמים לשפה אחת, שכולם יחזרו לשלמות ההיא - ויושלמו כל החסרונות הללו שמפריעים לעבודת הבורא.

ממילא מובן שהמעלה של חכמי הסנהדרין - היא לא ידיעת השפות - אלא השלמות המיוחדת, שנפשם יכולה להכיל ולכלול את כל המעלות של כל סוגי וגוונים האנושות שקיימים בעולם!

וכתוצאה מכך הם לא היו צריכים ללמוד ולהשקיע בזה - אלא הבינו ממילא כל שיח ושפה של כל אומה, לפי האופי המאפיין אותה, איך הם אמורים לכוון כל דבר.

אמר רבי יוחנן בגתן ותרש שני טרסיים הוו והיו מספרין בלשון טורסי ואומרים מיום שבאת זו לא ראינו שינה בעינינו בא ונטיל ארס בספל כדי שימות, והן לא היו יודעין כי מרדכי מיושבי לשכת הגזית היה והיה יודע בשבעים לשון. [יג:]

יש להבין איך היה זמן ומקום פנוי בליבם של חכמי הסנהדרין - להשקיע בלימוד שבעים שפות?

אומר הגאון רבי שמואל יעקב בורשטיין זצוק"ל שבירושלמי יש דעה שקודם דור הפלגה כולם דיברו את כל שבעים הלשונות, ובהפרד עליין גויים כל אומה שכחה ס"ט לשונות!

בהפרדת האומות לא נהיה רק הבדל שפתי ולשוני בין האומות -

בימינו אנו, להשמיד אומה לא צריך יום שלם, די בכמה דקות...

ויש להבין הרי עד כמה שאנו רואים - הלידה קודמת לפטירה - 'הילודים למות', ומה מקום יש לשמוח ביום הלידה, אחרי שכבר הגיע הפטירה?

מסביר הגאון רבי משה שפירא זצוק"ל שהנה במדרש כתוב שרבי אמר לתלמידיו כשמנמו שימשה ששקול כנגד ששים רבוא

'הפיל פור הוא הגורל' תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד. [יג:]

נראה בגמרא שהמן צדק, ויום שמת בו משה, אלמלי שגם נולד בו, היה מצדיק את הישמחה גדולה של אותו הרשע.

של ישראל!

ממילא חשבוננו של המן היה - שבאדר כבר אירעה פעם הסתלקות של כל הששים ריבוא מישראל, וזה זמן מועד לפורענות עבורם. מה גם שבתקופתו תמה תקופת הנביאים - והיה נראה שיש ירידה מסויימת, בדרגה של מסירת התורה, שמשו רע"ה 'מסרה' ליהושע לזקנים ולנביאים - והם 'מסרוה' לאנשי כנסת הגדולה. אבל האמת היא שאדרבא בתקופת המן - החלה לידה, ותקופה חדשה בלימוד התורה, כי עד שהנביאים 'מסרוה' לאנשי כנסת הגדולה, התורה עברה בדיוק כמו שהתקבלה ממשו. אבל מזמן אנשי כנסת הגדולה מצאנו דברים ש'הם אמרו' -

והתורה שבעל פה נארגה מדבריהם - כי הקושי של הפסקת הנבואה גרם לריבוי העמל. וזה מה שכתב רש"י 'כדאי הלידה שתכפר על המיתה' - 'לידת משה' מרמזת על ההתחדשות שהיתה ב'עמל התורה' - והיא באה דווקא אחרי מה שנראה כימית משה' - סוף תקופת הנביאים. בימינו אנו, להשמיד אומה לא צריך יום שלם, די בכמה דקות... ה' יצילנו, וממשיכי דרכו של המן - ממשיכים במשנתו, במסגדיהם מטיפים בקביעות, שאין לעם ישראל עתיד כי הם עזבו את ה'! אסור לעצום את העניים - וחייבים ללמוד מהנסיין, ולחסוך דם רב, ע"י התחזקות בעמל התורה ויגיעתה!

אין תחליף להתחזקות שבאה מהאדם עצמו!

נביאים!

[כמו שכתב הרבינו יונה אבות א' י"ד: "אם אין אני לי מי לי - אם לא אוכיח עצמי, שאזרז עצמי במצות, מי לי להוכיח ולזרזני? כי זירוז האחרים טוב הוא לפי שעה, אבל כשיעורר האדם את עצמו - בכל יום ויום יוסיף לחשוב מחשבות לעשות מלאכת ה', ואין שכחה לפניו, כאשר לבו חפץ, והוא דרך ישר לפני איש!"]
כשרש"י בא לתאר את עוצמת החיזוק של 'הסרת הטבעת' העדיף לחדד ולמקד את המבט דווקא על החיזוק האדיר שנבע מהפחד הנורא שאחזו בהם כשראו את המוות מול עיניהם בגזירת המן. כי הפחד הזה הוביל אותם להתעוררות והתחזקות פנימית עמוקה, שכמוה לא היו יכולים לחוות באמצעות כל החיזוקים האחרים, שבאו מדברי ההתעוררות ששמעו במשך הדורות. כי אין תחליף להתחזקות שבאה מתוך תוכו של האדם עצמו! גם התוצאה של 'קבלת התורה מאהבה' קיבלה את החשיבות שלה כדבר שנקבע לדורות - בגלל הצורה שבו הוא הגיע - מעצמם!

אמר רבי אבא בר כהנא גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירו למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב. [יד.]

ברש"י כתוב **'להחזירן למוטב'**. שגזרו עליהן תעניות לתשובה כדתיב צום ובכי ומספד שק ואפר יוצע לרבים" - ונשמע שהוא בא להדגיש את הצום והתשובה - בזמן הגזירה, יותר מ'קבלת התורה מאהבה' שבאה בזמן התשובה.

ויש להבין הרי לכאורה היה מתאים יותר לדבר על התוצאה הסופית, והשינוי לטובה שנקבע לדורות, שהפיקו מ'הסרת הטבעת' - שהיא קבלת התורה מאהבה?

מסביר **הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל** שאדם בימי חייו מתחזק פעמים רבות מסיבות שונות ומגוונות.

אבל החיזוקים היציבים ביותר הם דווקא אלו שהוא התעורר להם מעצמו - ולא מה שהושפע לטובה מאחרים - אפילו אם הם

שבירת המידות של אדם בודד - יכולה להציל עם שלם!

היה לגמרי לא פשוט, הפחד היה גדול, ופגזים נפלו משש בקרבם. בני הישיבה קרעו שערי שמים בתפילות חמות, אמירת פרקי תהילים מעומק הלב, וקבלת עול מלכות שמים. לפתע נעמדה אחת הנשים, שהיתה עגונה שנים רבות מבעלה, ואמרה בקול רועד:
רש"י, אני מוחלת וסולחת לבעלי, שהשאיר אותי עגונה שנים רבות, ואני מוחלת לו גם על הביזיונות והצער העצום שנגרמו לי במשך השנים האלו, גם אתה אב הרחמים, אנא מחול לנו!
סיים הגר"ח ואמר - לדעתך, גבורת הנפש של העגונה הזו, הגנה עלינו יותר מכל התפילות והזעקות שנישאו בכל אתר ואתר! כמו שלמדנו מאסתר, ששבירת המידות של אדם בודד - יכולה להציל עם שלם!

ת"ר מה ראתה אסתר שזימנה את המן? ר"א אומר פחים טמנה לו וכו', ר"ש בן מנסיא אומר אולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס וכו', אשכחיה רבה בר אבוב לאליהו א"ל כמאן חזיא אסתר ועבדא הכי א"ל ככולהו תנאי וכולהו אמוראי. [טו:]

וברש"י פירש שהקב"ה ירגיש שאני צריכה להחניף רשע זה ולזלזל בכבודי - **הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל** היה אומר שרואים כאן כמה גדול הכח של שבירת המידות!

כדי להניצל מגזירת המן - התפילות והצומות ג' ימים של מרדכי וכל כלל ישראל - זה לא מספיק - צריך את שבירת מידת הכבוד של אישה אחת - אסתר המלכה!

וסיפר שבמלחמת ששת הימים שהה במקלט בזמן ההפגזות - והמצב

החירות לשנות את הטבע והיצרים - ניתנה ב'מתן תורה'

חכמת יוון עוסקת רק בחוקי הטבע שנתנו ב'בריאת העולם', לבחון לסקור ולנתח אותם. מפריע להם העובדה, שהתורה גוברת על כל הקביעות של מעשי בראשית, הקושי להכיר בחשיבותה של התורה - גרם לכך שהם הצרו לישראל, ורצו להחשיך את אור התורה!
אנו שזכינו לקבל את עשרת הדיברות - יודעים שעשרה המאמרות של בריאת העולם - היו רק הקדמה עבורם.
הכרת חוקי הבריאה לא מפריעה לתורת ה', אלא משמשת אותה, וחז"ל שידעו לקבוע בדיוק נמרץ במה ניתן להשתמש לתועלת התורה - איפשרו לכתב של יפת לשכון באהלי שם.

א"ר אבהו א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג, וא"ר יוחנן מ"ט דרשב"ג? אמר קרא {בראשית ט-כז} יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם, דבריו של יפת יהיו באהלי שם, ואימא גומר ומגוג? א"ר חייא בר אבא היינו טעמא, דכתיב יפת אלהים ליפת, יפיותו של יפת יהא באהלי שם.

וברש"י כתב - יפיותו של יפת. הוא לשון יון, לשונו יפה משל כל בני יפת'.

צריך להבין איך חז"ל קיבלו את לשונם של היוונים, שהצרו לישראל מאוד, וכונו כ'חושך' על פני תהום?

מסביר **הגאון רבי שלמה ולבה זצוק"ל** שה' נתן שני מתנות שונות והפוכות זו מזו - בריאת העולם, ומתן תורה!

ב'בריאת העולם' - נקבעו חוקי הטבע, שמאלצים את איתני היקום לעשות רצון קונם, בדיוק נמרץ כמו שנצטוו, וגם יצרו וטבעו של האדם נוצרו איתם.

ואילו ב'מתן תורה' - ניתנה החירות לשנות את הטבע, לשבור ולהתגבר על היצר שנברא בבריאת העולם.

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל
ניתן לפנות לכתובת: peninim88@gmail.com
הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים